

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Martina Piovartsyho a JUDr. Štefana Harabina na neverejnom zasadnutí konanom dňa 19. apríla 2016 v Bratislave v trestnej veci proti odsúdenému **F. M.** pre trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 31. augusta 2003, o sťažnosti odsúdeného proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 22. septembra 2015, sp. zn. 3 Ntok 1/2015 takto

r o z h o d o l :

Podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté uznesenie **s a z r u š u j e** a Krajskému súdu v Žiline **s a u k l a d á**, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 30. januára 2007, sp. zn. 7T 9/2003 bol obžalovaný F. M. uznaný za vinného zo spáchania trestného činu nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. účinného do 31. augusta 2003 ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Tr. zák., na tom skutkovom základe ako je to uvedené v jeho výrokovej časti.

Za to mu bol podľa § 171a ods. 2 Tr. zák. s použitím § 42 ods. 1 Tr. zák. uložený trest odňatia slobody na 10 rokov, na výkon ktorého bol podľa § 39a ods. 2 písm. c/ Tr. zák. zaradený do III. nápravno-výchovnej skupiny. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 28. apríla 2007.

V nadväznosti na to dňa 10. júla 2015 odsúdený podal návrh na povolenie obnovy konania v podstate s odôvodnením, že s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 vo vzťahu k ustanoveniu § 41 ods. 2 Tr. zák. a zjednocujúce stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Tpj 36/2014 uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 10/2015 vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005 malo byť v zmysle uvedeného nálezu Ústavného súdu a stanoviska kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky obdobne posúdené aj ustanovenie § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. augusta 2003, s použitím ktorého mu bol uložený trest v hornej polovici o jednu tretinu zvýšenej hornej hranice trestnej sadzby.

Uznesením Krajského súdu v Žiline z 22. septembra 2015, sp. zn. 3 Ntok 1/2015 bol návrh na povolenie obnovy konania odsúdeného podľa § 399 ods. 2 Tr. por. zamietnutý.

Toto uznesenie krajský súd odôvodnil v podstate tým, že odsúdený F. M. bol posudzovaný ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006, pričom krajský súd mu ukladal trest podľa trestnej sadzby podľa § 171a ods. 2 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 s použitím § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného v čase spáchania trestného činu. Zároveň v súlade s ustanovením § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 súd upravil hornú hranicu trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej v Trestnom zákone u obzvlášť nebezpečného recidivistu o jednu tretinu a uložil mu trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Krajský súd dôvodil, že „ustanovenie § 41 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 nie je a ani nebolo obdobou ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. účinného od 1. januára 2006“. Je zrejmé, že asperačná zásada v Trestnom zákone účinnom do 1. januára 2006 bola upravená v § 35 ods. 2 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006. Aplikáciou ustanovenia § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 sa pri ukladaní trestu zohľadňuje skutočnosť, že prichádza k recidíve, teda k opakovanému spáchaniu trestnej činnosti po tom, čo bol páchatel' za predchádzajúcu trestnú činnosť už

právoplatne odsúdený. Aj Trestný zákon účinný od 1. januára 2006 zohľadňuje pri ukladaní trestu recidívu a to zvyšovaním dolnej hranice zákonom ustanovenej trestnej sadzby podľa ustanovenia § 38 ods. 5, ods. 6 Tr. zák., pričom tieto ustanovenia neboli dotknuté nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky. Podľa názoru súdu je teda zrejmé, že nález Ústavného súdu SR z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 sa nedotkol ústavnosti ustanovenia § 41 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. decembra 2005, aj keď spôsob výpočtu výmery trestu pri obzvlášť nebezpečnom recidivistovi v zmysle ustanovenia § 42 ods. 1 účinného do 1. januára 2006 a podľa ustanovenia § 21 ods. 2 Tr. zák. účinného od 1. januára 2006, teda podľa asperačnej zásady je obdobný, avšak existujú rozdielne východiská pre ukládanie trestov páchatel'om ako obzvlášť nebezpečným recidivistom podľa Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a pri ukladaní trestov v zmysle asperačnej zásady. Pri ukladaní trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi ide o opakovanie trestnej činnosti a teda recidívu a pri aplikácii asperačnej zásady ide o postih páchatel'ov, ktorí spáchali viac trestných činov, z ktorých aspoň jeden z nich bol zločinom. Podľa názoru krajského súdu nie je možné medzi týmito inštitútmi vytvárať paralelu, pretože ustanovenie § 41 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006, či § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006 nebolo „obdobou“ ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák. účinného od 1. januára 2006.

Proti tomuto uzneseniu podal odsúdený F. M. sťažnosť, a to jednak prostredníctvom obhajcu, ako aj vlastnoručne napísanú. V odôvodnení sťažnosti podanej prostredníctvom obhajcu primárne poukázal na stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Tpj 36/2014, podľa ktorého rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 vo vzťahu k § 41 ods. 2 Tr. zák. Pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia je potrebné vyvodiť takýto záver aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou Tr. zák. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005. Následne prezentoval názor, že pokiaľ Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil záver, že nález ústavného súdu sa má vzťahovať aj na § 35 ods. 2 Tr. zák. č. 140/1961 Zb., keďže aj v tomto ustanovení je riešené ukládanie trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi a sú tu uvedené slová „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“, takúto extenzívnu

interpretáciu je potrebné vyvodit' aj v prípade ustanovenia § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. augusta 2003, pretože v predmetnom ustanovení je rovnako riešené ukládanie trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi a sú tu použité identické slová, ktoré sú podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Keďže bol odsúdený za použitia § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 31. augusta 2003, je to dôvodom na povolenie obnovy konania.

V ďalšej časti dôvodov sťažnosti odsúdený poukázal na stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Tpj 44/2013 zo dňa 26. novembra 2013 na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 394 ods. 1 Tr. por. o obnove konania v súvislosti s vyššie citovaným nálezom ústavného súdu. V danej súvislosti odsúdený dôvodil, že pokiaľ by sa nemal záver uvedený v stanovisku trestnoprávneho kolégia sp. zn. Tpj 36/2014 vzťahovať aj na ustanovenie § 42 ods. 1 Tr. zák. účinného do 1. januára 2006, mohla by vzniknúť paradoxná situácia, kedy by obzvlášť nebezpečný recidivista, ktorý by sa dopustil viacčinného súbehu bol v priaznivejšej trestnej sadzbe (§ 35 ods. 2) ako obzvlášť nebezpečný recidivista, ktorý by sa dopustil jednočinného súbehu, ktorému by bol ukladaný trest za použitia § 42 ods. 1 Tr. zák.

V závere odôvodnenia sťažnosti odsúdený poukázal na rozsudok Krajského súdu v Žiline z 30. januára 2007, sp. zn. 7 T 9/2003 v spojení s rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. mája 2009, sp. zn. 3 To 15/2007, ktorými boli v tej istej trestnej veci M. M. a M. P. odsúdení k miernejším trestom odňatia slobody.

Z uvedených dôvodov odsúdený navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Žiline a rozhodol o povolení obnovy konania.

Vo vlastnoručne napísanej sťažnosti odsúdený stručne zopakoval vecne totožnú argumentáciu akú uviedol v sťažnosti podanej prostredníctvom obhajcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 192 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť a konanie predchádzajúce tomuto výroku napadnutého uznesenia a zistil, že sťažnosť odsúdeného je dôvodná.

Treba prisvedčiť sťažnostnej argumentácii odsúdeného, že ustanovenie § 42 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení platnom do 31. augusta 2003, podľa ktorého bol odsúdenému F. M. uložený trest odňatia slobody sa vzťahuje nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zo dňa 28. novembra 2012, v ktorom Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že ustanovenie § 41 ods. 2 prvá veta, časť za bodkočiarkou Tr. zák., nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Podľa § 42 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. účinného do 31. augusta 2003 horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody ustanovená v tomto zákone sa u obzvlášť nebezpečného recidivistu zvyšuje o jednu tretinu. Obzvlášť nebezpečnému recidivistovi súd uloží trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody.

Podľa stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. novembra 2013 Tpj 44/2013 na zjednotenie výkladu a aplikácie ustanovenia § 394 ods. 1 Tr. por. o obnove konania v súvislosti s hore uvedeným nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011, týkajúcim sa ustanovenia § 41 ods. 2 Tr. zák., časti za bodkočiarkou ustanovenie § 394 ods. 1 Tr. por. upravuje podmienky obnovy konania, ktoré sa týkajú nedostatkov skutkových zistení, vrátane osoby páchatel'a ako skutočností alebo dôkazov súdu skôr neznámych, ktoré vyšli najavo až po právoplatnosti rozhodnutia. Netýkajú sa zmeny právneho stavu, t. j. zákonných podkladov posudzovania trestnosti činu a ukladania trestu. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, že právny predpis, jeho časť alebo niektoré ustanovenie nie je v súlade s Ústavou, preto nemôže byť „novou skutočnosťou súdu skôr neznámou“ v zmysle § 394 ods. 1 Tr. por. a tým len jednou z podmienok obnovy konania, ale ak bol z toho dôvodu podaný návrh na obnovu konania „ex lege“, t. j. na základe § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

Ak je podaný návrh na povolenie obnovy konania vo veci, ktorá sa skončila právoplatným rozhodnutím, ktorý vychádza len zo skutočností predpokladaných v ustanovení § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii ústavného súdu, je splnenie podmienok obnovy konania konštatované už v tomto ustanovení. Preto súd už nemôže skúmať splnenie iných podmienok uvedených v § 394 ods. 1 Tr. por., ale obnovu konania povolí podľa § 394 ods. 1 Tr. por. z dôvodu uvedeného v § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Podľa stanoviska trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 9. decembra 2014, sp. zn. Tpj 36/2014 na zjednotenie výkladu aplikácie ustanovenia § 394 ods. 1 Tr. por. o obnove konania v súvislosti s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011, pokiaľ sa týka § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 vety prvej za bodkočiarkou Tr. zák. v znení zákona č. 171/2003 Z. z. účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005, rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011 vo vzťahu k § 41 ods. 2 Tr. zák., je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodiť aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou Tr. zák. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

Porovnaním zákona č. 140/1961 Zb. a zákona č. 300/2005 Z. z. možno zistiť, že ustanovenia § 35 ods. 2, § 41 ods. 2, ako aj § 42 ods. 1 v znení účinnom do 31. augusta 2003 sú systematicky zaradené do časti zákonov, ktorými sa upravujú zásady pre ukládanie trestov. Sporný text ustanovenia § 42 ods. 1 veta druhá v zákone č. 140/1961 Zb. v znení účinnom do 31. augusta 2003 je obsahovo úplne totožný s textom ustanovenia § 41 ods. 2, veta prvá za bodkočiarkou zákona č. 300/2005 Z. z., ktoré zákonné ustanovenie Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom sp. zn. PL. ÚS 106/2011 zo dňa 28. novembra 2012 označil za nesúladne s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Ide teda o ustanovenie rovnorodé a v tejto situácii je potrebné použiť rozširujúcu formu interpretácie ustanovenia § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. v znení neskorších predpisov aj vo vzťahu k § 42 ods. 1 veta druhá Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení účinnom do 31. augusta 2003.

V danom prípade celkom neobstojí právna argumentácia uvedená v odôvodnení napadnutého uznesenia Krajského súdu v Žiline založená na tvrdení, že sa jedná o rozdielne východiská pre ukládanie trestov páchatelom ako obzvlášť nebezpečným recidivistom podľa Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a pri ukladaní trestov v zmysle tzv. asperačnej zásady, teda za postih za viac trestných činov.

Na jednej strane treba prisvedčiť, že medzi trestaním viacčinného súbehu a trestaním recidívy je nutné uznať určitú disproporciu, pretože v prípade recidívy páchatel spáchal ďalší trestný čin až potom, ako bol súdom právoplatne odsúdený za predchádzajúci trestný čin,

pričom trestné právo vychádzajúc z uznávaných kriminologických a penologických poznatkov, pristupuje k trestaniu recidívy prísnejšie.

Na druhej strane aj tu platí, že je v rozpore s požiadavkou primeranosti trestu, aby recidíva (rovnako ako viacčinný súbeh) automaticky viedla k uloženiu trestu v hornej polovici sprísnenej trestnej sadzby. Právny názor vyjadrený v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, že „viacčinný súbeh nemôže byť dôvodom pre obmedzenie, resp. odňatie práva páchatel'a na primeraný, individualizovaný trest“ a že „požiadavka primeranosti trestu k spáchanému trestnému činu nepozná žiadne výnimky, preto v každom jednotlivom prípade bez rozdielu musí mať súd pri rozhodovaní o treste možnosť prihliadať na jednotlivé okolnosti prípadu, ako i na pomery páchatel'a a len trest vymeraný s maximálnym ohľadom na charakter jednotlivého prípadu môže byť trestom primeraným“, predstavuje zhodné ústavne konformné východisko pre jeho interpretáciu aj vo vzťahu k ustanoveniu § 42 ods. 1 veta druhá Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení účinnom do 31. augusta 2003. Platí to tým skôr, že aj ustanovenie § 35 ods. 2 veta za bodkočiarkou Tr. zák. v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005 upravoval ukládanie trestu za viac trestných činov aj pri obzvlášť nebezpečnom recidivistovi (v hornej polovici sprísnenej trestnej sadzby). Napokon aj v prípade obzvlášť nebezpečnej recidívy je potrebná úprava poskytujúca dostatočný priestor na diferenciaciu jednotlivých prípadov, aby nedochádzalo pri rozhodovaní súdu o treste iba k mechanickému hodnoteniu jej významu.

V danej vyššie popísanej situácii bude potrebné, aby súd prvého stupňa sa opätovne zaoberal návrhom odsúdeného F. M. na obnovu konania v zmysle uvedeného právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a následne v obnovenom konaní, aby použil na uloženie trestu ustanovenie § 42 ods. 1 Tr. zák. č. 140/1961 Zb. v znení účinnom do 31. augusta 2003, prispôsobenom obsahu nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, teda v znení bez druhej vety (v rámci zvýšenej hornej hranice trestnej sadzby odňatia slobody o jednu tretinu).

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky, akceptujúc právny názor odsúdeného F. M., jeho sťažnosti vyhovel a podľa § 149 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a Krajskému súdu v Žiline uložil, aby o veci znovu konal a rozhodol.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.

V Bratislave dňa 19. apríla 2016

JUDr. Pavol F a r k a š, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Sylvia Machalová